

Välkommen till Otterön

Naturreseptatet Otterön ligger sydväst om Grebbestad och är den största ön i skärgårdsområdet. En vandring över den höga ön bjuder på varierande upplevelser. Otterön har fått sitt namn efter öns utterliknande form. Den centrala delen utgörs av en höglänt bergplatå med högsta punkten 61 meter över havet och härifrån är det en vidsträckt och vacker utsikt över den omgivande skärgården. Hällmarker med ljung och domineras, men öns södra och flackare delar karakteriseras också av ängar, gräshedar samt kärr och i nordost är Otterön genombruten av markanta dalgångar som löper i nordväst-sydöstlig riktning. Här har stora mängder skal avsatts under en tid då havsytan låg betydligt högre än nu.

Berggrunden på ön består av granit och på ett par ställen ser man gnejsbrottstycken. I den nordöstra delen höjer sig en rombporfyrgång (stelnad lava med rombformade kristaller) över den omgivande graniten och inlandsisen har lämnat efter sig spår som jättegrytor, isräfflor och klapper lite varstans.

Skaljordsbankarna vid Katrineberg och Dövik tillhör de mäktigaste i Bohuslän och särskilt den vid Dammarna är av speciellt geologiskt värde. Den är uppbyggd av fossil av en kalkinlagrad rödalga som på svenska kallas korallalg och på isländska fått det smått poetiska namnet tussaskägg. Oftast består fossil av olika djurarter som snäckor, musslor och havstulpaner. Fyndigheten vid Dammarna är den enda kända välbevarade i sitt slag i Sverige.

Bebyggelsen, som är mest koncentrerad till viken vid Katrineberg och till Röd på norra delen av Otterön, är undantagen från reservatet.

Minnen från förr

Tidigare pågick en omfattande täkt av skaljord på Otterön och vid Katrineberg finns fortfarande tydliga spår av verksamheten i form av blottlagt skalgrus och några gamla byggnader. Skalkruset siktades,

torkades och skeppades sedan iväg till glasindustrin eller gick till hönsen. Man bröt också bohusgranit till gatsten och kantsten.

På nordöstra delen av Otterön, vid Röd, finns också en runsten från 400-talet e Kr med inskrift i raka rader och utan ornament. Skriften tros ha magisk innebörd.

Skärgårdsjordbruken överges

Det har varit svårt att hålla liv i de traditionella skärgårdsjordbruken i Bohuslän. När konkurrensen från utlandet tvingade fram storskaliga jordbruk lades merparten av skärgårdens jordbruk ner. Sedan mitten av 1900-talet har landskapet på Otterön växt igen med buskar och träd och planterats med tall.

Därför är det mycket glädjande att en stor del av betesmarkerna på Otterön har kunnat röjas fram under åren 2010–2015 i GRACE, ett projekt som restaurerar igenväxta öar med stöd av EU:s Life fond.

Betesdjuren är öarnas framtid

Betesdjur, i kombination med röjning och bränning, är en förutsättning för att förhindra att markerna växer igen. När buskar och träd röjs bort når ljuset ner till marken igen och då får vi tillbaka det tidigare så rika växt- och insektslivet. Bränningen gör att ljungen förnygras och att de tjocka lagren av gamla döda växtdelar bränns bort. Då blir betet smakligare för betesdjuren. Det är också lättare för människor att ta sig fram i ett öppet landskap.

Friluftslivet

Otterön har många fina naturhamnar för fritidsbåtar och är ett populärt och välbesökt naturreservat. Speciellt den östra delen av ön erbjuder skyddade ankrings- och angöringsplatser med S. Dövik som den främsta naturhamnen. Ön är lättillgänglig och de många stigarna som löper över den inbjuder till långpromenader i ett rofyllt och idylliskt landskap. Sommartid går regelbundna turer från Grebbestad ut till Äppleviken på öns västsida och badgästerna finner också många andra lämpliga badstränder med sand eller klippor vid t.ex. S. Dövik, innanför Ragnhildskär och vid Flaskevik. Sopmajor finns uppställda på ett flertal platser på ön.

Besökare uppmanas visa hänsyn mot de boende på Otterön och respektera tomtgränserna under vandringar över ön.

Kalkgynnad flora

Tack vare de kalkhaltiga jordarna är floran på Otterön mycket rik. Dalgången mellan Ängevik och Katrineberg var tidigare kulturmark med åker och slåtteräng och numera är den en välskött sluttande betesäng som under sommaren hyser en färgrik blomsterprakt med t.ex. gulmåra, jungfrulin, blodnäva, vädtklint och rödklöver. Vitblommande backglim och brudbröd trivs i den kalkrika jorden tillsammans med gräsen ängshavre och darrgräs och ärtväxten backvial med sina rosenröda blommor. Den gulglänsande backsmörblomman liknar smörblomma men, de nedre femdelade bladen har smala flikar och stjälken har utstående hår.

Martorn,
Eryngium maritimum

Gullvivor visar tidigt på våren upp sina blekgröna bladrossetter och trivs lika bra på den kalkhaltiga ängsmarken som i glesa skogar. Välutvecklade kalktorrängar finns på flera ställen på ön och här kan man också hitta backsmultron, nässelklocka och många av de vanligare växterna som t.ex. teveronika, åkervädd, svartkämpar och rölleka. Den örten, som förr användes som ölkrydda och läkeväxt, kallas också karibacka – Karin i backen – näsgräs, soldatärt eller jordhumla!

Lummig grönska

I skyddade lägen växer små lövskogsbestånd bestående av ek, lind, björk, asp och klibbal och på ön finns också några exemplar av den sällsynta vitoxeln, som egentligen hör hemma i mellersta Europa. Ädellövsnår med vackra bestånd av liguster och olvon, hagtorn, slån och nyponros bildar här och där mjuka övergångar mellan ängsmark och klippor. På nyponbuskar finner man ibland sömntorn, en tovig, lite rufsig gallbildning som orsakas av sömntornstekeln som lägger sina ägg i buskens knoppar. Denna larvernas "barnkammare" troddes förr ge god sömn om den placerades under huvudkudden och användes också till att dryga ut piptobaken med! Hassellunden vid Dövik håller sig med en matta av gullviva, vitsippa och liljekonvalj, ormbär, trolldruva och den spåda, oansenliga desmeknopen som med sina gröna blommor luktar svagt av mysk.

Rara växter

På Otterön växer en rad mindre vanliga växter. Till exempel dvärglumner, som annars har sin huvudsakliga utbredning norr om ekgränsen. På sandstränderna växer här och där den tistellika martornen, sandtimotej och strandvial. Den sällsynta och gulblommande strandvallmon med sina smala,

Strandvallmo,
Glaucium flavum

böjda, lite lustiga fröskidor och ostronörten med köttiga blågröna blad återfinns också på stränderna. Bland orkidéerna kan nämnas kärrknipprot som växer i bestånd i kalkkärr och på fuktängar, nattviol, ängsnycklar samt myggblomster och honungsblomster som båda har små gröngula blommor.

Djurlivet

Fågellivet på Otterön är rikt och lövsnären bjuder på många häckningsmöjligheter för småfåglar som mesar, kungsfåglar och sångare. Vår största hackspett, spillkråkan, låter ibland höra sitt vittljudande läte och gulsparvar ses proviantera på strandrågen.

Mindre blåvinge,
Cupido minimus

Mindre blåvinge är en hotat art. Den flyger på torra gräsmarker.

Strandskatan och Tofsvipan är två av de första vårfåglarna och man kan ofta se dem vid strandängar och sankmarker. Strandskatan är ett trevligt vårtecken. Med sin röda näbb öppnar den skickligt musslor och uppskattar även maskar. Paren är ofta monogama och tar då hand om ungarna tillsammans.

På ön finns skogshare, rådjur och räv. Räven föredrar att lämna sin spillning väl synlig på någon sten eller annan upphöjd plats. I strandkanterna kan man lätt hitta vackra skal av blåmusslor och ostron, sandmusslor och hjärtmusslor. Reservatet betas av kor samt mufflonfår, men dessa är skygga och svåra att få syn på

Strandskator,
Haematopus ostralegus

Svampar

Svampfloran är synnerligen intressant och ett stort antal ängssvampar, t.ex. vaxingar och finger-svampar, skickar vissa år upp sina fruktkroppar på ängen. Den sällsynta flugsvampen jättekamskivling, som bildar mykorrhiza med ek och bok, trivs också på Otterön.

Scharlakansröd vaxskivling,
Hygrocybe punicea

Läge

Otterön ligger i Tanums kommun i Bohusläns norra skärgård strax sydväst om Grebbestad. Fast färjeförbindelse saknas och lättast tar man sig till ön med taxibåt från denna ort.

Reservatsföreskrifter

Det är bland annat förbjudet att:

- plocka blommor och gräva upp växter,
- medföra lös hund,
- campa,
- göra upp eld,
- skräpa ned med glas, plåt, plast, papper och annat avfall samt
- störa fågellivet, exempelvis genom att under häckningstid fotografera eller filma fåglar och fågelbon på nära håll.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Väst kuststiftelsen
NATURVÄRD & FRILUFTSLIV
www.vastkuststiftelsen.se

Förvaltare: Väst kuststiftelsen

Text: Ulla Åshede, kompletterad och bearbetad av Länsstyrelsen i Västra Götalands län 2016.

Illustrationer: Kerstin Hagstrand-Velicu

Foldern har medfinansierats av EU:s Life+-fond och Naturvårdsverket i "GRACE-projektet" – Bete och restaurering av skärgårdsöar.